

Kultúrna vrstva

Diskusia metodiky exkavácie a vyhodnotenia kultúrneho súvrstvia na lokalite Praha 10 - Záběhlce

Podľa T. S. Kuhna (1992) **jestvuje v každom vednom obore súhrn istých základných domnienok, predpokladov a predstáv určitej skupiny vedcov, ktoré sa nazývajú paradigmy.**¹ Na tieto paradigmy sa viažu metodické pravidlá riešenia, intuitívne postoje a hodnotenia problémov. Premena alebo zmena vedeckého paradigmatu prebieha zvratmi, ktoré T. S. Kuhn pomenoval ako **vedecké revolúcie.** K zvratom dochádza po určitej dobe tak, že sa dovtedajšie paradigma „vyčerpá“ a nastane obdobie, keď už nevyhovuje pri riešení niektorých otázok vo vede – tieto nevyhovujúce odpovede T. S. Kuhn označuje ako **anomálie.** Pokiaľ sa nahromadí mnoho anomálií, dochádza k hľadaniu nového paradigmatu.

■ Ľubomír ANDRÍSEK
Michal ERNÉE
Archeologický ústav
AV ČR, Praha, v. v. i.

Uvedenú úvahu by bolo možné dať do súvislosti s viacerými zaužívanými praktikami súčasnej archeológie. Za jednu z nich považujeme závery S. Vencla (2001, 600–609),² podľa ktorého je možné archeologické pramene rozdeliť na kategórie na základe toho, z akého druhu ľudskej činnosti pochádzajú, a aký tvar a umiestnenie v teréne má prostredie, v ktorom boli odkryté: obsah hrobovej jamy, obsah depotu, sídliskové pohreby, úzke a plošne obmedzené dobre čitateľné kultúrne vrstvičky (tiež Hrdlička 1993, 95), súbory z predzánikových fáz výrobných a obytných objektov, výplň jám, studní, kolových jám, ornica, podornice a kultúrna vrstva.

Tieto kategórie je vo väčšine prípadov možné a správne zoradiť podľa informačnej kvality, ktoré poskytujú (obsah hrobu a depotu má najvyššiu informačnú kvalitu, potom nasledujú úzke a plošne obmedzené dobre čitateľné kultúrne vrstvičky, jamy, vrstvy, atď.).

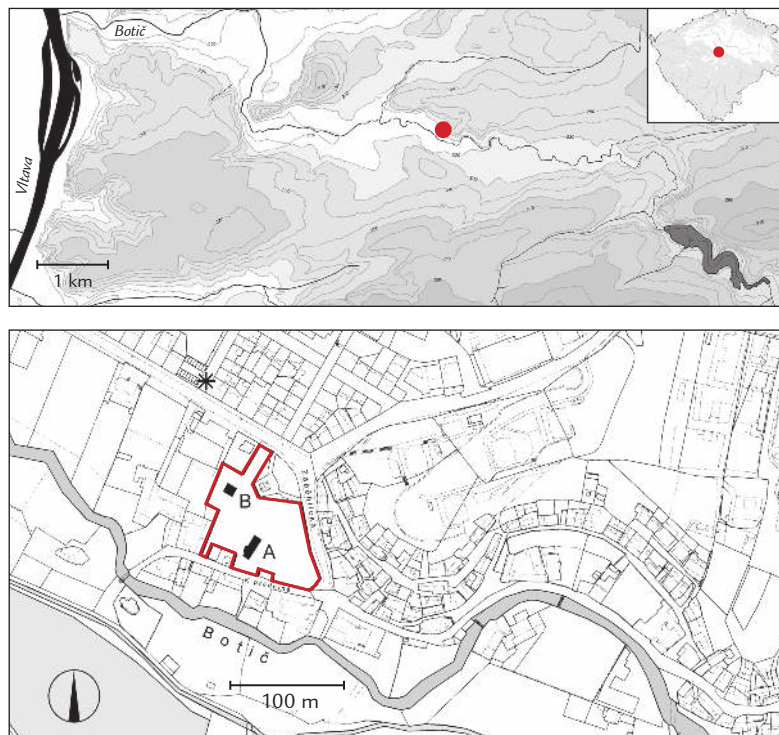
Naším cieľom je poukázať na anomálie uvedeného predpokladu s cieľom vyzvať k širšej diskusii, ktorá by mala v budúcnosti potvrdiť alebo vyvrátiť našu domnienku, že daných anomálií je značný počet, ale väčšinou sú (alebo donedávna z väčšej časti boli) likvidované tzv. záchrannými archeologickými výskumami v prospech tých častí našej pramennej bázy, ktoré tejto paradigme zodpovedajú.

Máme na mysli tie prípady, v ktorých došlo k dochovaniu časti

kultúrnej vrstvy v relatívne pôvodnej podobe od doby jej vzniku (Ernée 2008). O tom, či kultúrna vrstva bola alebo nebola dochovaná v takto priaznivých podmienkach, je možné viesť diskusiu iba za podmienky, že došlo k jej výskumu a starostlivej dokumentácii a nie vylúčeniu z objektov záujmu archeologického výskumu z rôznych (vrátane paradigmatických a tzv. praktických) dôvodov.

Kultúrna vrstva z mladšej a neskorej doby bronzovej na lokalite Praha 10-Záběhlce

Predmetom prezentovaného experimentu je časť kultúrnej vrstvy z mladšej a neskorej doby bronzovej odkrytej počas záchranného archeologického výskumu na lokalite Praha-Záběhlce (obr. 1, 3, 4;

■ Obr. 1 Praha 10-Záběhlce. Poloha lokality na mape Čech, dolného toku Botiče a poloha zkoumané plochy na výřezu z katastrální mapy 1 : 5000. Kresba M. Ernée.

¹ Podrobnejšie sa príbuznými termínmi zaoberali i M. Foucault (2002) a K. M. Popper (1997)

² Napriek tomu, že uvedený autor sám svoj príspevok nevníma ako zaužívané archeologické paradigma

■ Obr. 2 Praha 10-Záběhllice. Plocha B1 od J. Výzkum a dokumentace úrovně - 80 cm. Foto M. Ernée.

Ernée 2008, 74–75, obr. 62–63). Skúmanú plochu reprezentuje 360 umelých stratigrafických jednotiek (ďalej SJ) o rozmeroch 50 × 50 × 10 cm v 17 mechanických vrstvách (17 × 360). Z nich boli niektoré rozdelené podľa toho, aká ich časť patrila kultúrnemu súvrstviu a aká výplni niektorého z paralelne skúmaných zahĺbených objektov (obr. 5–6). Celkovo bolo odkrytých 59 zahĺbených objektov a zistených 7 prirodzených kultúrnych vrstiev (Ernée 2008, 89).

Výsledky typologickej analýzy vychádzajú zo znalosti lokality, ktorú sme získali pri príprave článku venujúceho sa spracovaniu keramiky a niektorých súvisiacich zdokumentovaných nálezov (kostí a mazanice) vrátane jej post-depozíčných súvislostí, ktorý bude publikovaný na inom mieste (Andříšek – Ernée, v tlači).

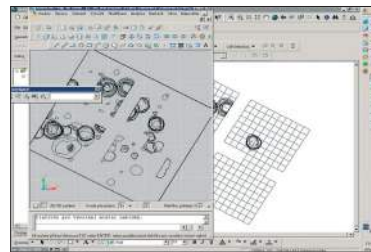
Vertikálnu stratigrafiu kultúrneho súvrstvia bolo možné rozdeliť na dva horizonty, na základe výzdoby a povrchovej úpravy keramiky, ktorú obsahovali. Okrem priebežne sa vyskytujúcich spôsobov výzdoby alebo úpravy povrchu nádob (viď. Ernée 2008, 121–125, obr. 82–84), sa jednotlivé zistené horizonty odlišovali niektorými „jedinečnými“ použitými spôsobmi, takmer absentujúcimi v druhom z definovaných horizontov.

Prvý horizont Záběhllice I (obr. 6) sa vyznačoval charakteristickým vertikálnym a horizontálnym

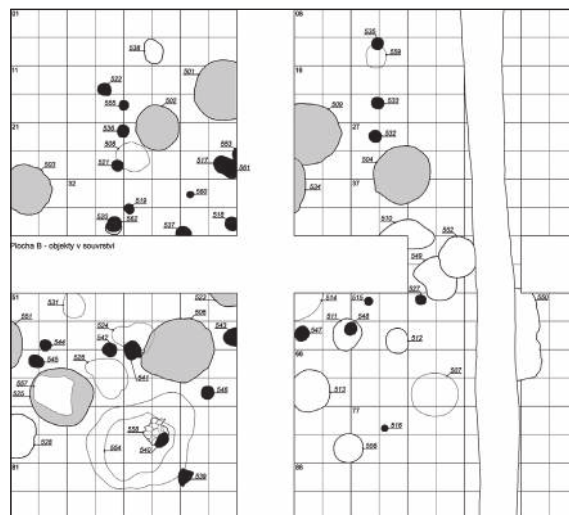
prstovaním (Ernée 2008, 121, obr. 82: P2, 124, obr. 83: PD 1), ryhovaním (o.c., 124, obr. 83: R 11), plastickými lištami (o.c., 125, obr. 84: PL6, PL 7) a nechťovými vrypami (o.c., 125, obr. 84: VR 2) a predovšetkým nedostatočnou prítomnosťou nových kvalít vo výzdobe a úprave povrchu keramiky objavujúcimi sa v horizonte II. Druhý horizont Záběhllice II je charakteristický prítomnosťou črepov s novými technikami úpravy povrchu prstovania (o.c., 121, obr. 82: P1, P5), hrebeňovania (o.c., 124, obr. 83: H1, H2), drievkovania (o.c., 121, obr. 82: D1, D3, D4, D5), kanelovania (o.c., 122, obr. 82: K2, K7 – K11), ryhovania (o.c., 122, obr. 83: R1, R6 – R7, 124, obr. 83: R9), úpravy okrajov (o.c., obr. 84: O1, O7, O9, O10), plastických lišt (o.c., 125, obr. 84: PL1), vpichov (o.c., 125, obr. 83: VR1) a špachtlovania (o.c., obr. 84: SP1, SP2).

Na obr. 6 je stratigrafická pozícia týchto črepov svetlou farbou. Šedá farba patrí SJ, ktoré obsahovali črepy oboch horizontov.

Charakteristická keramika horizontov Záběhllice I a II sa vyskytla vo viac ako jednej desatine všetkých SJ s keramikou so sledovanou výzdobou alebo úpravou povrchu (ďalej ako SJ s KSVÚP) (15 %, t. j. 319 z 2173), avšak jediní oboch skupín sa nachádzali v rovnakej umelej SJ iba výnimočne – celkom v 5 % z „pozitívnych“ prípadov (17 z 319 SJ) a v 1 % zo všetkých prípadov (19 z 2173).

■ Obr. 3 Praha 10-Záběhllice. Paralelná práca v AutoCAD MAP 3D 2008 a ArcGIS 9.3. Kolmý pohľad.

■ Obr. 4 Praha 10-Záběhllice. Plochy B1 (vlevo nahoře) – B4 (vpravo dole). Vyznačeny jsou všechny objekty identifikované v rámci kulturního souvrství: černé – kúlové jamky, šedé – zásobnice, bílé – ostatní objekty. Kresba M. Ernée.

■ Obr. 5 Praha 10-Záběhllice. Plocha B2, celkový pohled po dokončení výzkumu a řezy 49–46 a 46–06 (nahore) a detail superpozice zásobních jam č. 509 a 534 na řezu 46–06 (dole). Foto M. Ernée.

Nad mechanickou úrovňou 6 sa nachádza 61 SJ s obsahom keramiky Záběhlce I a 208 SJ s obsahom keramiky II – pod touto úrovňou je pomer ich výskytu opačný (**tab. 1: J–K**). Podobne je tomu v celkovom počte črepov s povrchovou výzdobou, ktorý poukazuje na rozdiely v keramickej náplni oboch horizontov (**tab. 1: H–I**), ktorých pokles alebo nárast nie je možné vysvetliť iba rozdielnou veľkosťou depozitu, pretože ich rozloženie v priestore je odlišné a dobre čitateľné ako dva stratigrafické horizonty (**obr. 6**). Rozdiely medzi vrstvami 3–6 a 7–14 spočívajú vo veľkosti samotného depozitu (**tab. 1: C**), rozdiely v celkovom počte črepov sú však menšie (**tab. 1: D**) a rozdiely v hustote zdobených črepov iba minimálne (**tab. 1: G**). Skreslenie spôsobené odlišnou veľkosťou vrstiev preto nepovažujeme za významné z hľadiska analýzy vertikálneho rozptylu výzdoby a úpravy povrchu (**tab. 1, obr. 4**).

Hranica medzi oboma typologickými skupinami spočívajúca v kvalitatívne inovovanom keramickom repertoári horizontu II je z hľadiska novej chronologickej interpretácie a ponímania každej typologickej skupiny ako odlišného časového obdobia, pomerne výrazná, a to i vzhľadom k tomu, že k určitému prelínaniu výrobných prvkov dochádza často ešte v živej kultúre, ďalšie vzájomné prieniky možno predpokladať v priebehu depozície a nie v neposlednom rade stojí skutočnosť, že výsledný obraz ovplyvňuje i technika vyberania kultúrneho súvrstvia v mechanických vrstvách.

Mlado až neskorobronzová kultúru vrstvu teda považujeme za minimálne porušenú mladšími zásahmi alebo dokonca úplne intaktnú na základe radu terénnych pozorovaní a analýzy rozptylu dochovaného mladšieho (najmä novovekého a recentného) materiálu v kultúrnom súvrství.

Experiment: testovanie optimálnych rozmerov „mechanickej stratigrafickej jednotky“

Kultúrne vrstvy na lokalite Praha-Záběhlce boli odoberané po 10 cm silných silných mechanických vrstvách, výhradne škrabkou, v súlade so sklonom terénu a dôkladným začistením/vysávaním, pretože inak by nebolo možné rozoznať rad výplní zahĺbených jám a ich obsah by bol dokumentačne zlúčený s kultúrnou vrstvou, čo by mohlo byť zdrojom rady omylov (Ernée 2008, 72–77, 89, foto 5).

Otázkou k diskusii je po **a)** veľkosť plochy dochovaného súvrstvia, ktorá bude takto detailnému výskumu podrobená, teda aká veľká plocha poskytne už reprezentatívne výsledky pre celý plošný rozsah na lokalite (v jej konkrétnej časti, v konkrétnom areáli aktivít) dochovaného kultúrneho súvrstvia a po **b)** optimálna plošná veľkosť dokumentačnej a evidenčnej jednotky (štvorca, kvadrantu) a mocnosť odoberanej mechanickej vrstvy – do akej miery je možné jej zväčšenie oproti analyzovaným základným rozmerom (t.j. $0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m) bez fatálnej straty

informácií. Experiment sa zaoberá riešením otázok formulovaných v bode b.

Pôvodnú veľkosť stratigrafickej jednotky $0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m sme postupne (virtuálne) horizontálne a vertikálne zväčšili na $1 \times 1 \times 0,1$ m, $0,5 \times 0,5 \times 0,2$ m a $1 \times 1 \times 0,2$ m. Nepomerom medzi horizontálnym a vertikálnym členením SJ je testom predpokladu o primárne horizontálnom usporiadaní kultúrnej vrstvy z hľadiska jej analýzy a interpretácie (prítomnosť chronologických vodorovne usporiadaných horizontov), teda pri akom vertikálnom a/alebo horizontálnom zväčšení objemu základnej evidenčnej jednotky na konkrétnej ploche výskumu by ešte nedošlo k neúnosnému skresleniu zistených údajov.

Zlúčenie mocnosti jednotlivých mechanických vrstiev vo vertikálnom smere bolo účelovo zvolené tak, aby došlo k spojeniu práve tých dvoch mechanických vrstiev, ktoré predstavovali hranicu medzi horizontom I a II (vrstva 6 a 7) odhalenú na základe pôvodného spôsobu exkavácie objemovo menších mechanických SJ – teda situácie, kedy by sa na základe mechanického delenia (medzi vrstvou 6 a 7) nepodarilo „šťastne trafiť“ vizuálne nepostrehnuteľný prelom v stratigrafii.

Nasleduje porovnanie výsledkov analýzy:

a) Charakteristické črepy skupiny Záběhlce I a II sa vyskytli v 199 horizontálne rozšírených SJ o rozmeroch $1 \times 1 \times 0,1$ m (57 %, t. j. 351 zo SJ s KSVÚP). Jedinci oboch skupín sa nachádzali v rovnakej umelej SJ celkom v 11 % zo SJ s KSVÚP (37 z 351). Kvalitatívny vzťah vzájomného výskytu v jednotlivých kontextoch (na každých desať prípadá jedna zmiešaná) má tak značne rozdielnú vypovedaciu hodnotu od podrobnejšieho členenia ($0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m), kde je tento pomer 100 ku 1 (1 % zo všetkých prípadov; 17 z 2173; viď vyššie).

b) Charakteristické črepy skupiny Záběhlce I a II sa vyskytli v 52 % všetkých horizontálne rozšírených SJ o rozmeroch $0,5 \times 0,5 \times 0,2$ m (273 z 530 SJ s KSVÚP). Jedinci oboch skupín sa nachádzali v rovnakej umelej SJ celkom v 7 %

		1	2	3	4	5	6	7	8
A	SJ	$0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m	$0,5 \times 0,5 \times 0,2$ m	$1 \times 1 \times 0,1$ m	$1 \times 1 \times 0,2$ m				
B	vrstvy	3–6	7–14	3–6	7–14	3–6	7–14	3–6	7–14
C	m ³	16,075	24,578	16,075	24,578	16,075	24,578	16,075	24,578
D	črepy	6765	8348	6765	8348	6765	8348	6765	8348
E	črep/m ³	421	340	421	340	421	340	421	340
F	zdobené črepy	672	902	672	902	672	902	672	902
G	ks/m ³	42	37	42	37	42	37	42	37
H	Záběhlce I (ks)	106	86	148	210	68	211	148	210
I	Záběhlce II (ks)	331	24	214	22	190	22	214	22
J	Záběhlce I (SJ)	61	43	57	43	48	36	42	31
K	Záběhlce II (SJ)	208	22	186	21	132	20	106	19

■ Tab. 1 Praha-Záběhlce. Porovnanie výskytu keramických horizontov I a II v mechanických a kultúrnych vrstvách SJ o veľkosti $0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m a $1 \times 1 \times 0,2$ m.

případov (36 z 530 SJ s KSVÚP). V SJ $0,5 \times 0,5 \times 0,2$ je tak menej ako jedna desatina „zmiešaných“ SJ (47 z 235). Ako už bolo zmienené, v pôvodných SJ $0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m je to iba jedna stotina (17 z 2173 s KSVÚP).

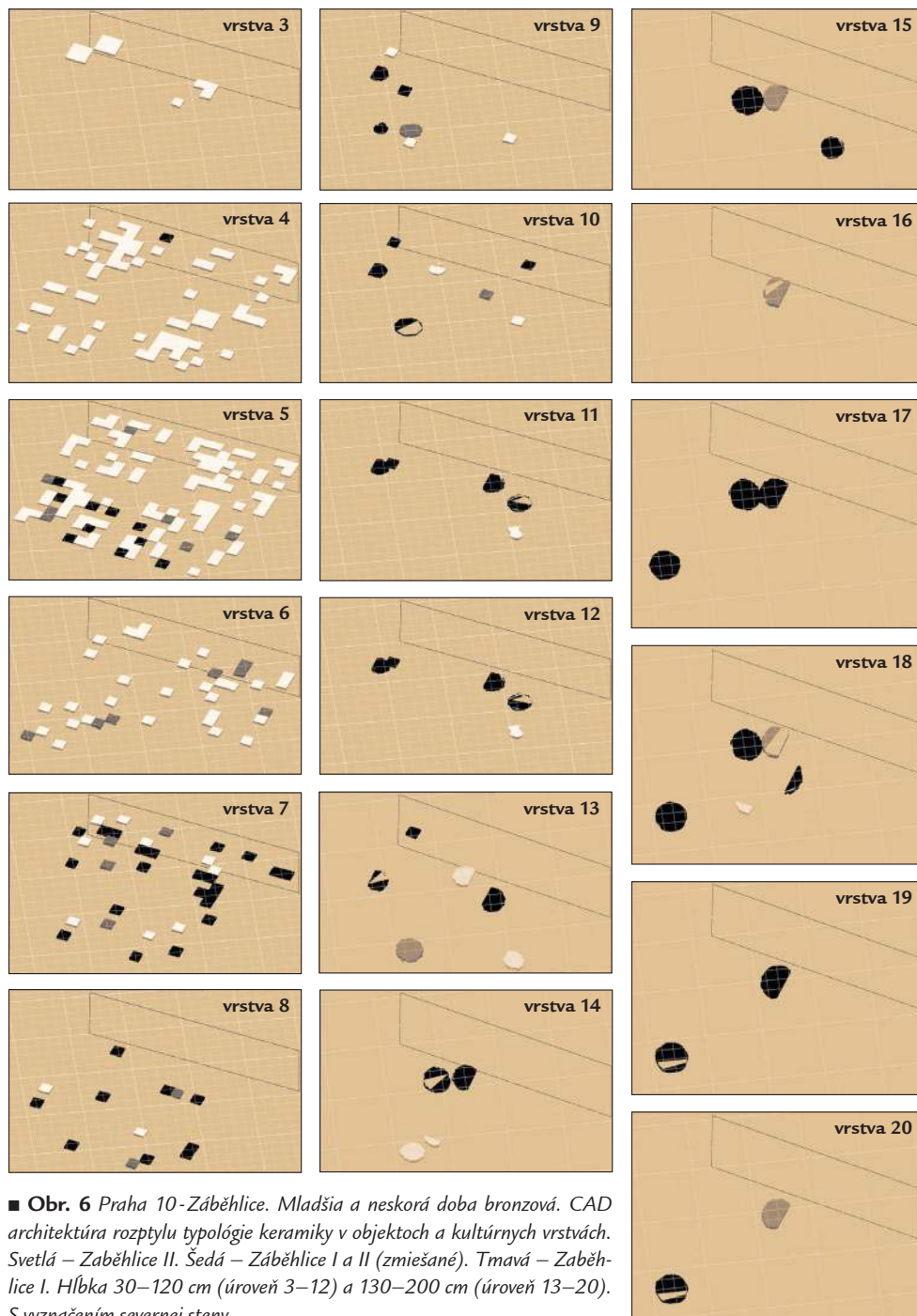
c) Charakteristické črepy skupiny Záběhlce I a II sa vyskytli vo viac ako troch štvrtinách horizontálne a vertikálne rozšírených SJ o rozmeroch $1 \times 1 \times 0,2$ m (64 %, t. j. 151 z 235 SJ s KSVÚP). Jedinci oboch skupín sa nachádzali v rovnakej umelej SJ celkom v 20 % prípadov (47 z 235 SJ s KSVÚP). Kvalitatívny vzťah vzájomného výskytu v jednotlivých kontextoch (na každých päť prípadá jedna zmiešaná) má tak úplne rozdielnú vypovedaciu hodnotu od podrobnejšieho členenia ($0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m), kde je tento pomer 100 ku 1 (súhrnne **tab. 1**). Menej podrobným členením teda vzniká obraz o väčšom rozptyle nálezov a stratigrafického premiešania, ktoré nezodpovedá skutočnosti, ale iba použitej metóde.

Počty jednotlivých črepov a ich hustoty vzhľadom k mechanickým vrstvám by zostalo rovnaké a poskytlo by i podobné závery relatívne-chronologického členenia súvrstvia, ktoré sa prejavilo vo vertikálnom rozmere (**tab. 1**), malo by na druhej strane závažný negatívny dopad na výsledky analýzy štruktúry plochy z hľadiska rozptylu nálezov (napr. výraznejších kumulácií nálezov).³

Záver

Cieľom článku nie je iba znovu upozorniť na paradigmaticky podmienené a stále pretrvávajúce podceňovanie a zanedbávanie potreby terénneho i teoretického výskumu pravekých kultúrnych vrstiev a súvrství, ale tiež diskutovať niektoré konkrétne postupy a metódy na príklade situácií z mladšej a neskoršej doby bronzovej odkrytých na lokalite Praha 10-Záběhlce.

Predmetom vyššie uvedeného experimentu bolo testovať optimálnu plošnú veľkosť dokumentovanej jednotky a mocnosť odoberanej mechanickej vrstvy – do akej miery je možné jej zväčšenie v porovnaní

■ **Obr. 6** Praha 10-Záběhlce. Mladšia a neskorá doba bronzová. CAD architektúra rozptylu typológie keramiky v objektoch a kultúrnych vrstvách. Svetlá – Záběhlce II. Šedá – Záběhlce I a II (zmiešané). Tmavá – Záběhlce I. Hĺbka 30–120 cm (úroveň 3–12) a 130–200 cm (úroveň 13–20). S vyznačením severnej steny.

so základnou stratigrafickou jednotkou používanou k výskumu kultúrneho súvrstvia na lokalite Praha-Záběhlce, teda $0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m a to bez fatálnej straty informácií. Dôležité bolo uchovať nezmiešané SJ, ktoré by poukazovali na rozdiely medzi dvoma keramikými a stratigrafickými horizontami. Pri rozdelení $0,5 \times 0,5 \times 0,1$ m bol pomer nezmiešaných a zmiešaných SJ 100 ku 1, rozdelenie $1 \times 1 \times 0,1$ m malo tento pomer 10 ku 1,

rozdelenie $0,5 \times 0,5 \times 0,2$ m 15 ku 1 a rozdelenie $1 \times 1 \times 0,2$ m 5 ku 1.

Analýza ukazuje, že pri zväčšení základných mechanických stratigrafických a evidenčných jednotiek v horizontálnom alebo vertikálnom smere by došlo k výraznému ovplyvneniu dosiahnutých výsledkov, najmä ich „ostrosti“ a štatistickej preukaznosti. Zatiaľ čo vo vertikálnom smere by síce mierne „zosilnenie“ skúmanej mechanickej

3 Porov. výsledky analýzy zvieracích kostí, mazanice a prepálených črepov (Andříšek – Ernée, v tlači).

vrstvy nemuselo mať úplne fatálny dopad na získané výsledky a nemuselo by tak výrazne ovplyvniť kulturno-chronologické závery (pokiaľ by však striedanie jednotlivých horizontov ľudských aktivít nebolo rýchlejšie), úplne zásadný by bol vplyv vertikálneho i horizontálneho zväčšenia použitých základných mechanických stratigrafických a evidenčných jednotiek na poznanie štruktúry rozptylu predmetov v jednotlivých vrstvách. Silne obmedzená by tak bola napríklad možnosť identifikovať rozdielne spôsoby štruktúry rozptylu artefaktov a tým zrejme rozdielne spôsoby využívania konkrétnej časti plochy sídliska v živej kultúre (porov. *Andrúšek – Ernée, v tlači*).

Na základe doterajších poznatkov z terénu i výsledkov následnej detailnej analýzy získaných artefaktov môžeme konštatovať, že kvalita výsledkov výskumu pravekých kultúrnych vrstiev a súvrství je priamo úmerná detailnosti a starostlivosti použitej metódy. Pokiaľ je použitý menej detailný spôsob výskumu a dokumentácie, nemusia sa pri následnej analýze dostaviť „očakávané“ výsledky. To však nie je nutne dokladom menšieho informačného potenciálu skúmanej situácie, ale naopak skôr dokladom nevhodnosti použitej metódy. Pre ďalšiu analýzu považujeme napríklad za kľúčové jednoznačne odlíšiť materiál z výplní zahĺbených objektov od materiálu z okolitých kultúrnych vrstiev, do ktorých boli objekty zahĺbené. To je možné iba pri detailnom výskume, ktorý umožní vizuálne identifikáciu výplní objektov i v prípade, že svojím sfarbením a/alebo štruktúrou od okolitej kultúrnej vrstvy (alebo pôdneho typu) príliš nelíši. Pri výskume na lokalite Záběhlce sa preto osvedčilo

a) starostlivé začistenie povrchov jednotlivých dokumentovaných úrovní do jednoliatej plochy a

b) následné vysávanie začisteného povrchu.

Bez začistenia do jednoliatej plochy (pokiaľ by bol povrch nerovný, hrboľatý, vrhajúci akékoľvek tieň atď.), by sa nám nepodarilo identifikovať celý rad iba mierne sfarbenia, objavujúcich sa najmä v horných a následne často

zosadnutých partií zahĺbených objektov (napr. ústia zásobníč). Nebolo by tak možné presnejšie určiť, z akej úrovne boli tieto objekty zahĺbované a nebolo by preto možné určiť ich stratigrafické vzťahy. Tak tiež presná evidencia nálezov z jednotlivých stratigrafických a evidenčných jednotiek (prirodzených alebo umelých vrstiev) je nutná pre väčšiu štatistickú preukaznosť výsledkov následných analýz. Je preto nutné vždy starostlivo sledovať, aby jednotlivé mechanické vrstvy mali skutočne rovnakú šírku (najlepšie presným odmeriavaním na všetkých profiloch). Nepovažujeme preto za prínosné nahradiť detailný výskum škrabkou napríklad obľúbenou pracou na hĺbku rýľa, ako sa väčšinou vždy skúmali výplne zahĺbených objektov.

Pre terénnu prax nie je možné odporučiť zásadne zväčšenie horizontálneho alebo vertikálneho rozmeru evidenčnej jednotky (mechanickej SJ), keďže menej podrobným členením vzniká obraz o výrazne väčšom rozptyle (vertikálnom premišani nálezov), ktoré nezodpovedá skutočnosti, ale iba použitej metóde, tzn. objemovo príliš veľkým SJ. Otázkou zostáva vhodná minimálna veľkosť k výskumu určenej vzorky kultúrneho súvrstvia a tiež možná miera zovšeobecnenia získaných poznatkov. Tejto problematike sa budeme venovať na inom mieste.

Podľa Kuhnovej (1992) teórie sú jeho anomálie reflektované až vo chvíli, keď sa ich nahromadí veľké množstvo. Napr. v archeológii tak dochádza ku kumulovaniu pramennej bázy zaťaženej chybou iba preto, že pri jej výskume a dokumentácii neboli integrované nové poznatky. Považujeme za poznatku prospešnejšie, ak implementovanie daných anomálií prebieha vo vedeckom výskume priebežne. Kvalita pramenného fondu by sa mala v čase zvyšovať postupne a nie skokovo. Preto je podľa nášho názoru nevyhnutné neustále korigovať metódy našej práce na základe permanentne fungujúcej spätnej väzby medzi terénnym a teoretickým výskumom – exkaváciou, detailnou analýzou a publikáciou/diskusiou jeho výsledkov. Pri diskusii o informačnej hodnote a významu skúmania pravekých kultúrnych vrstiev a súvrství (rovnako ako všetkých

ostatných druhov archeologických prameňov), považujeme preto za nutné neustále testovať čo najširšie spektrum metód, ktoré môžeme k ich terénemu i teoretickému výskumu využiť. Príspevkom k tejto diskusii je i tento článok.

Literatúra

- Andrúšek, L. – Ernée, M., v tlači:* Praveká kultúrna vrstva a poznanie štruktúry pravekého sídliska. GIS analýza sídliska mladšej a neskoršej doby bronzovej na lokalite Praha 10 - Záběhlce.
- Ernée, M. 2008:* Praveké kultúry souvrství jako archeologický pramen. Památky archeologické – Supplementum 20. Praha.
- Foucart, M. 2002:* Archeologie vědení. Praha.
- Hrdlička, L. 1993:* Poznámky ke chronologii pražské středověké keramiky. Archeologické Rozhledy 45, 93–112.
- Kuhn, T. S. 1992:* Struktura vědeckých revolucí. Praha 1992.
- Popper, K. M. 1997:* Logika vědeckého bádání. Praha.
- Vencl, S. 2001:* Souvislosti chápání pojmů „nálezový celek“ v české archeologii, Archeologické rozhledy 53, 592–614.

Summary

Cultural layer. Methodology of excavation and evaluation

The aim of the article is not merely to draw attention once again to the paradigmatically conditioned and lasting underestimation of the necessity of terrain and theoretical research of prehistoric cultural levels and complexes, but also to discuss certain specific approaches and methods using the example of situations from the Late Bronze Age uncovered in Prague 10 - Záběhlce.

The subject of the article was to test the optimal surface size of an evidentiary and stratigraphic unit and answer the question as to what degree it is possible to enlarge it in comparison with the basic stratigraphic unit used to investigate the cultural stratum at the Prague 10 - Záběhlce site, i.e. $0.5 \times 0.5 \times 0.1$ m, without the fatal loss of information. We gradually increased (virtually) the original $0.5 \times 0.5 \times 0.1$ m size of the stratigraphic unit horizontally and vertically to $1 \times 1 \times 0.1$ m, $0.5 \times 0.5 \times 0.2$ m and $1 \times 1 \times 0.2$ m. It was important to maintain an unmixed stratigraphic unit that would reveal the differences between two pottery and stratigraphic horizons (Fig. 6-7). The ratio of mixed and unmixed stratigraphic units was 17 to 1 in the $0.5 \times 0.5 \times 0.1$ division, 5 to 1 in the $1 \times 1 \times 0.1$ m division, 10 to 1 in the $0.5 \times 0.5 \times 0.2$ m division and 3 to 1 in the $1 \times 1 \times 0.2$ m division. An analysis showed that increasing the size of the basic mechanical stratigraphic and evidentiary units in the horizontal or vertical direction would have a significant impact on the results, especially their clarity and statistical conclusiveness. If a less detailed method of research and documentation is used, the ensuing analysis needn't produce the anticipated results. However, this is not necessarily proof of the reduced informational potential of the studied situation but, on the other hand, evidence of the use of an inappropriate method.